

BORIS BRATUŽ

Posthumna pregledna razstava Borisa Bratuža pred gledalca postavlja izbor raznolikih likovnih del, ki pričajo o izjemni ustvarjalni širini. Avtor se je namreč izražal v različnih žanrih, medijih in tehnikah. Likovna umetnost mu je predstavljala sproščujočo, hkrati pa nadvse resno in kreativno vsebino življenja. Postala je njegova notranja nuja, njegova možnost komuniciranja s svetom in s samim seboj. Z izrazitim raziskovalnim duhom je odhajal vedno novim likovnim izzivom naproti.

Avtorjev ustvarjalni perfekcionizem je prišel najbolj do izraza v grafičnem opusu, v tehniki linoreza in serigrafije. Linije, s katerimi je ustvarjal tehnično dovršene, ozko kadirane izseke, vezane predvsem na Kamnik in njegovo staro mestno jedro, razkrivajo zavezujoči odnos z optično zaznavnim, zaradi česar ta dela premorejo celo dokumentarno vrednost. V verističnem prenosu pa se v eksaktnost linij, v gosto nizanje šrafur znotraj jasnih ploskev, vključuje tudi lepota emocionalnega doživljanja specifičnih danosti izbranega miljeja. Arhitekturna statika se z ustvarjanjem rastrov za trenutek »zamaje« in izsek iz urbanega prostora postane živa, pulzirajoča podoba.

Tekoča, ostra, pravolinijska črta izgublja tehnični značaj in strogost ter se odene v izjemno čutnost, ko avtor za motiv izbere žensko figuro. V konturo se sintetizira vse njeno bistvo, povzeto z jasno, napeto, emocionalno vzneseno sledjo. Ta v enem samem zamahu gibko zapleše in naredi jasen obris njegove izbranke. Tovrsten virtuozni ples črtnih sledi je zaznati tudi v upodobitvi Križanega.

Bratuževa risarska individualnost je živela dvoje življenj. Vsako izmed njih je bilo odvisno od motiva. Njegov izraz se mu je povsem podrejal, saj je z njim želel vzpostaviti resničnost, pa čeprav modificirano in usmerjeno k raziskovanju sugestivne moči, ki jo posedujejo likovno-izrazna sredstva.

Študijsko zavzeto in z osebno likovno senzibiliteto se je posvečal tihožitjem. Slikal jih je s perfekcionistično potezo, s preišljenim izborom oljnih barv, z mehkim tonskim razpiranjem posameznih barvnih imenovalcev in z iskanjem zahtevnih nians, z raziskovanjem senc in osvetljav, z občutkom za plastično oblikovanje, za vzpostavitev materialne snovnosti, s preišljeno kompozicijsko gradnjo oz. uravnoteženo inscinacijo predmetov po slikovnem polju, in navsezadnje tudi s smiselnim izborom protagonistov dogajanja, povezanih z njegovim okoljem. Tako je pričaral živost in pripovednost motivov.

V svojem opusu je posebno mesto namenil nadrealističnim zanimanjem, ki so sicer le redko prisotna med slovenskimi likovnimi ustvarjalci, saj je ta slog našel svoj odmev le pri Stanetu Kregarju, Štefanu Planincu in Lojzetu Adamljetu. V nekaterih delih je zaznati, da Boris Bratuž parafrazira z

Dalijem, a osebna doživetja, razmišljanja in čutenja ga vselej znova odpeljejo v povsem njegovo surrealistično snov. V njej nastopajo figure, krajina in predmetna stvarnost, ki razkrivajo slikarjevo željo po klasični, realistični podobotvornosti. A tu se zgodba ne konča. Fragmenti konkretnega so namreč spojeni v likovne kompozicije, v katerih je interakcija med posameznimi deli nenavadna, nerealna in predstavlja vstop v nove »nadsfere«, ki lahko eksistirajo le na nivoju idejnega. Elementi pripovednosti so po večini stvarni, a nenavadni dialogi, na trenutke teatralno, celo groteskno vzdušje, moč domišljije oz. fantazije, vse to priča o avtorjevi poudarjeni refleksiji časa, prostora in dogodkov, s tem pa o novi simbolni, metaforični ali asociativni izraznosti.

Veliko posredno izrečenih besed, naglašeni s hudomušnostjo, celo ironičnostjo, s pronicljivimi pogledi na aktualno dogajanje je prisotnih v njegovih nadrealističnih zgodbah. Prav takšne pa najdemo tudi v tistih, ki so trdno vpete v realistične okvire. Vse to je dokaz slikarjeve senzibilitete in njegove angažiranosti.

Boris Bratuž je ustvarjal tudi mozaike. V formo kroga je minuciozno zlagal raznobarvne ploščice in ustvarjal vzorce estetske popolnosti. Kljub zgledovanju po keltskih ornamentih, so to le variabilna preigravanja iz kroga izpeljanih oblik in vzpostavljanja zanimivih dialogov med barvnimi ploskvami. Ob tem je razvil tudi njemu lasten način tehnične izvedbe.

Z barvnimi vrednostmi je sledil naravnim stanjem. Tudi z risbo je ohranjal vez z resničnostjo. Pri upodobitvah ljudi je ostajal v okvirih zakonitosti in pristopov klasičnega figuralnega slikarstva, tako pri portretnih kot tudi avtoportretnih upodobitvah. Preizkušal pa je tudi različne stopnje stilizacije.

Človeški lik mu je bil nepogrešljiv, ženska pa utelešenje lepote same. Njeno elegantno telo v pokrajini z izrazito horizontalo je naravnost fascinantno. Obvladuje široko odprt panoramski pogled, ki seže v neskončno modrino ozadja in hkrati ne zmoti spokojnosti in duhovnega naboja te arkadijske krajine, katere posebno, vzneseno vzdušje je čisto blizu nadrealističnemu.

Žensko svojstvenost in lepoto je opeval na različne likovne načine in v različnih vsebinskih kontekstih. Pogosto je njegova izbranka bila tudi kamniška Veronika.

Heterogeni opus, kot rezultat mnogostranskih likovnih interesov priča, da ga je ustvarjal avtor, ki je živel z umetnostjo in zaradi umetnosti, ki je vselej znova odkrival ta kompleksni in enigmatični svet, in to na samosvoj način, sledeč svoji intimni vokaciji. Kljub raznolikosti slogovnih pristopov in načinov likovne vizualizacije je risba njegov adut, osebne, razmišljujoče vsebine z globljepomensko sporočilnostjo pa nepogrešljivi del njegove osebne ikonografije.